

Trong những năm vừa qua, tiếp tục cơ cấu, đổi mới hoạt động ngân hàng theo yêu cầu hội nhập quốc tế, cũng như đổi mới mô hình hoạt động của Hợp tác xã, nguồn vốn tín dụng ngân hàng cho các hợp tác xã vẫn gặp rất nhiều khó khăn. Nguyên nhân của tình hình đó có nhiều, do cả khách quan và do cả chủ quan, nhưng chủ yếu là do các hợp tác xã không bảo đảm được các yêu cầu cụ thể, điều kiện cơ bản của bên cho vay là các ngân hàng thương mại, cũng như không bảo đảm được các nguyên tắc của hoạt động tín dụng.

Mô hình hỗ trợ tín dụng cho phát triển hoạt động của Hợp tác xã

ThS. TRẦN VĂN THIÊN

Bởi vậy trong thời gian qua, một hình thức hỗ trợ tín dụng mới đã ra đời, đó là Quỹ hỗ trợ vốn xã viên - Hợp tác xã TP HCM (CCM) là mô hình đầu tiên của cả nước về hỗ trợ tín dụng cho kinh tế hợp tác xã. Liên minh HTX TP HCM là đơn vị quản lý quỹ này. Đây cũng thể hiện cách làm năng động, tiên phong của thành phố Hồ Chí Minh trong các giải pháp phát triển kinh tế nói chung và phát triển mô hình hợp tác xã kiểu mới nói riêng. Đến nay sau 5 năm hoạt động, có thể đánh giá bước đầu về hoạt động của mô hình này, là bài học kinh nghiệm cho các địa phương khác, nhưng cũng đặt ra vấn đề về quản lý hoạt động tiền tệ, ngân hàng hiện nay. Trước đó một Quỹ hỗ trợ vốn cho cán bộ, công nhân, viên chức của thành phố cũng đã ra đời, mà đến nay mới chỉ có thành phố Hồ Chí Minh đưa vào hoạt động loại hình quỹ này.

Theo tài liệu của Liên minh Hợp tác xã thành phố Hồ Chí Minh, tháng 8/2002, Quỹ trợ vốn xã viên - Hợp tác xã TP HCM được thành lập theo chủ trương của Thành ủy và Ủy ban Nhân dân thành phố. Có thể khẳng định rằng, sự ra đời của Quỹ CCM đã đánh dấu một bước ngoặt quan trọng cho khu vực kinh tế tập thể trong việc khắc phục một phần khó khăn về vốn. Khi thành lập, Quỹ CCM được thành phố Hồ Chí Minh hỗ trợ 100 tỷ đồng và các thành viên trong Liên minh Hợp tác xã thành phố đóng góp khoảng 10 tỷ đồng. Qua 5 năm hoạt động, Quỹ CCM đã cho vay trên 373 lượt HTX và 110.000 lượt xã viên với tổng doanh số cho vay 781 tỷ đồng. Đây thực sự là con số ấn tượng, vì nó lớn hơn cả doanh số cho vay của các Ngân hàng thương mại trên địa bàn đối với mô hình Hợp tác xã.

Qua thực tiễn hơn 5 năm về sử dụng vốn có thể đánh giá nhờ những khoản vay này đã giúp đỡ rất nhiều cho các HTX thành viên và các xã viên phát triển sản xuất, kinh doanh, làm dịch vụ, mở rộng thêm nhà xưởng, đổi mới công nghệ và tạo thêm công ăn việc làm cho người lao động trên địa bàn TP HCM. Khoản tiền vay được sử dụng để phát triển ở các HTX thủ công mỹ nghệ, HTX giao thông vận tải, HTX nông nghiệp... Qua đó mối quan hệ giữa Hợp tác xã và các thành viên càng thêm gắn bó.

Qua khảo sát của Liên minh Hợp tác xã thành phố Hồ Chí Minh đối với các HTX và xã viên vay vốn từ Quỹ CCM cho thấy trên 95% câu trả lời hài lòng về những khoản vay cũng như góp phần giúp đỡ họ giải quyết vấn đề khó khăn về vốn. Ngoài việc giúp đỡ các xã viên Quỹ CCM vẫn đảm bảo nguồn vốn vay. Thực tế khoảng 98-99% vốn vay đều thu hồi được, thu hồi đúng hạn và tỷ lệ nợ quá hạn dưới 1%. Trong hoạt động tín dụng nói chung và tín dụng ngân hàng nói riêng thì tỷ lệ quá hạn dưới 3% được xem là chấp nhận được, còn tỷ lệ dưới 1% được coi là an toàn. Tuy nhiên, những trường hợp chưa thu hồi được nợ là vì xã viên thua lỗ trong lĩnh vực chăn nuôi bò sữa, nhưng số vốn vay không nhiều. Với số vốn nói trên và so với nhu cầu của hợp tác xã, của xã viên thì quy mô của Quỹ CCM hiện nay còn nhỏ. Tuy nhiên, có thể nói 70% hoạt động của Quỹ CCM tương tự mô hình Ngân hàng Grameen (của Bangladesh chuyên phục vụ người nghèo của nước này). Quỹ CCM được đánh giá là tham khảo kinh nghiệm cũng như mô hình từ ngân hàng này rất nhiều trong việc hỗ trợ tín dụng cho các thành viên. Grameen Bank cho vay theo nhóm nhỏ, vòng quay nhanh và những nhóm nhỏ này sẽ hỗ trợ các thành viên trong nhóm khi gặp khó khăn về việc thanh toán nợ. Quỹ CCM cũng áp dụng hình thức này nhưng theo tổ chức HTX. Nếu phát triển được mô hình tín dụng này sẽ góp phần đáng kể vào

sự tăng trưởng của nền kinh tế thành phố Hồ Chí Minh bên cạnh khu vực khác.

Tuy nhiên, cũng theo Liên minh Hợp tác xã thành phố Hồ Chí Minh, hiện nay Quỹ CCM đang khó khăn về nguồn vốn trong khi nhu cầu vay của thành viên cao hơn. Quỹ CCM chỉ đáp ứng được khoảng 15 – 20% nhu cầu vốn của thành viên. Lấy một ví dụ cụ thể là HTX Ba Nhất hàng năm xuất khẩu 5 triệu USD và dự kiến năm 2007 là 10 triệu USD. Họ có nhu cầu vay 5-10 tỷ đồng từ Quỹ nhưng CCM không thể đáp ứng. Hoặc một trường hợp khác là một HTX khác có nhu cầu xây nhà xưởng mới và cần vay 10 tỷ đồng nhưng Quỹ CCM chỉ có thể cho vay tối đa là 1 tỷ đồng...

Theo kế hoạch trong thời gian tới, Chính phủ có kế hoạch cụ thể hơn về phát triển kinh tế HTX và tháo gỡ khó khăn về đất đai, lúc đó nhu cầu vay vốn để phát triển HTX lại càng lớn hơn. Trong khi đó, Quỹ CCM còn phải hoàn trả vốn lại cho UBND thành phố Hồ Chí Minh bắt đầu từ năm ngoài mỗi năm 10 tỷ đồng và sẽ phải kéo dài đến hết 2015. Mỗi năm Quỹ CCM tích lũy chỉ được 7 đến 8 tỷ đồng và khi nguồn vốn hỗ trợ của UBND thành phố Hồ Chí Minh sẽ thu hồi lại khoản đã tạm ứng cho vay trước đây thì Quỹ sẽ bị một lỗ hổng lớn về vốn hoạt động.

Chúng tôi cũng được biết, Quỹ CCM đang tính toán đến ba giải pháp để tăng nguồn vốn. Thứ nhất là tiếp tục đề nghị UBND thành phố Hồ Chí Minh hỗ trợ nguồn vốn từ ngân sách địa phương cho Quỹ CCM. Thứ hai là tiếp cận các nguồn vốn khác trong nước như Quỹ hỗ trợ người nghèo, hoặc Quỹ hỗ trợ lao động; đặc biệt là Quỹ hỗ trợ phát triển HTX Trung ương. Được biết Chính phủ vừa cho hỗ trợ 100 tỷ đồng cho quỹ quốc gia này. Thứ ba là các nguồn quỹ hỗ trợ quốc tế. Việc tiếp cận các nguồn vốn này không đơn giản nhưng cũng là nguồn mà Quỹ CCM kỳ vọng tới.

Chúng tôi cũng được biết, Quỹ CCM đã chủ động tiếp cận Quỹ hỗ trợ DN vừa và nhỏ của Cộng Hòa

Pháp. Họ đồng ý hỗ trợ Quỹ CCM nhưng với điều kiện phải có bảo lãnh tín dụng từ Chính phủ Việt Nam. Một số quỹ quốc tế khác thì đồng ý hỗ trợ vốn cho Quỹ CCM nhưng với lãi suất khá cao. Theo quan điểm của Liên minh Hợp tác xã thành phố Hồ Chí Minh, Quỹ CCM là Quỹ xã hội giúp phát triển kinh tế HTX nên mục tiêu kinh doanh không phải hàng đầu. Chính cũng vì lý do này mà việc kêu gọi đóng góp của các xã viên cũng khó khăn vì tham gia đóng góp phải có lãi giống như lãi suất tiền gửi tại Ngân hàng thương mại. Liên minh Hợp tác xã thành phố cho biết, Quỹ CCM đang xin Ủy ban ND TP HCM cho phép thay đổi hình thức góp vốn của xã viên sao cho họ tham dự cũng phải có lợi bên cạnh việc vay vốn, nhưng cũng không thể như mô hình ngân hàng vì nó sẽ mất đi mục tiêu thành lập của Quỹ.

Theo quan điểm của chúng tôi, việc đưa vào hoạt động Quỹ CCM là mô hình mới, đến nay vẫn mới chỉ là duy nhất ở Việt Nam. Trong chiến lược phát triển mô hình hợp tác xã trong thời gian tới, cần đánh giá đầy đủ, rút ra kinh nghiệm và bài học của quỹ này để đảm bảo tính bền vững của nó trong xu hướng hoạt động. Việc thành lập và quản lý hoạt động phải dựa trên nền tảng pháp lý nhất định. Trường hợp của Quỹ CCM và sau này các quỹ tương tự, theo chúng tôi phải nằm trong khuôn khổ điều chỉnh của Nghị định tài chính vì mô do Chính phủ ban hành. Theo đó Chi nhánh Ngân hàng Nhà nước cần chủ động nắm bắt, tiến hành thanh tra, kiểm tra hay tham mưu cho UBND tỉnh, thành phố những nội dung theo chức năng cho phép. Đặc biệt trong quản lý cần tránh trường hợp chồng chéo về cho vay. HTX vừa vay vốn của quỹ, vừa vay vốn NHTM, nhưng việc sử dụng tiền vay, quản lý tài sản đảm bảo tiền vay,... thì không theo dõi được. Mục tiêu cuối cùng là hiệu quả, là sự phát triển bền vững của cả Quỹ hỗ trợ tín dụng, cả hợp tác xã và an toàn hoạt động tín dụng, ổn định tiền tệ quốc gia ■

Tin lãi suất

Ngày 22-3, Hiệp hội Ngân hàng đã nhóm họp các thành viên phía Bắc để bàn về việc điều chỉnh lãi suất huy động vốn, các biện pháp thực hiện nhằm đảm bảo hạn mức tăng trưởng tín dụng 30% cũng như việc nâng cao khả năng quản trị điều hành sau những diễn biến gần đây trên thị trường tiền tệ.

Theo đó, Hiệp hội Ngân hàng và các ngân hàng thành viên thống nhất sẽ đồng loạt hạ lãi suất trần huy động kỳ hạn 12 tháng xuống 11%, lãi suất huy động kỳ hạn 6 tháng cũng chỉ còn 10,5%/năm bắt đầu từ ngày 2-4. Ngoài ra, các thành viên trong hiệp hội không được sử dụng các hình thức khuyến mãi như tặng tiền, vàng hoặc rút thăm trúng thưởng để đẩy lãi suất huy động vượt quá mức cho phép.

Mặt khác, lãnh đạo các ngân hàng thương mại cũng quyết định sẽ áp dụng trần lãi suất huy động bằng USD với mức không vượt quá 6%/năm. Hiện lãi suất cho vay của các ngân hàng thương mại đang ở mức khá cao từ 11%-14% (cho vay ngắn hạn) và khoảng 15% (đối với cho vay trung, dài hạn). Thậm chí, có ngân hàng thương mại cho vay với mức lãi suất từ 17%-19%.

Thời gian qua, Tạp chí đã nhận được thư, bài viết, tranh ảnh từ khắp nơi gửi về. Chúng tôi đang nghiên cứu và sẽ sử dụng trong các số tới.

Xin chân thành cảm ơn và mong tiếp tục nhận được sự cộng tác nhiệt tình của quý vị.

Tạp chí CNNH